

16376

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅ
ՀԱՅ ՊԱՇՏՈՆԷԻՑ
ԱԶԳՕԳՈՒՏ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1908 ՀՈԿՑ. ՁԵՒՆ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ՀԱՅՏԱՐ-ՓԱՇԱ

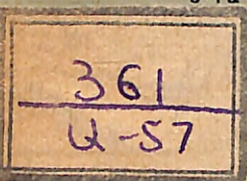
ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
1910-1911

1911 Յուլիս 9/22 Հինգաբքի, ընդհանուր
ժողովի նստին մեջ կարդացուած

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ե. ՀՕԼԱՍ
1911

17

361
Ա-57
u u

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅ
ՀԱՅ ՊԱՇՏՈՆԷԻՑ
ԱԶԳՅՈՒՆՈՒՅ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1908 ՀՈԿՑ. ՋԵՐՆ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ՀԱՅՏԱՐ-ՓԱՇԱ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
1910-1911

1911 Յունիս 9/22 Հինգշաբթի, ընդհանուր
ժողովի նախն մեջ կարդացուած

Կ. ՊՈԼԻՒ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ե. ՀՕԼԱՍ
1911

2010

7030

2 0 0 2

1286
39

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԳԻՒՄՆ

Պատուակալ Նախագահ
ԱՆՏՈՆ ԷՖ. ԹԱՐԱԳ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖ. ՈՍԿԵԱՆ ԱՏԵՆԱԿԵՏ
ԳԷՈՐԳ ԷՖ. ՔԷՐԷՍԹԷՃԵԱՆ ԳԵՐ-ԱՏԵՆԱԿԵՏ
ԼԵՒՈՆ » ՊԱՊՕՆԵԱՆ ԱՏԵՆԱԿԱԿԻՐ
ԿԱՐԱՊԵՏ » ԱՂԱՍԻ ԳԱՆՃԱԿԵՏ
ՆԵՐՍԷՍ » ԱԼԼԱԶՎԷՐՏԻՕՂԼՈՒ ՀԱՇՈՒԱԿԱԿ
ՀՐԱՆՏ » ԹԷՐԶԵԱՆ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ

ԽՈՐՀՐԴԱԿԻՑ ԱՆԿԱՄԻՐ

ԳՐԻԳՈՐ ԷՖ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ
ԳՐԻԳՈՐ » ԱՂԼԱԵԱՆ
ԵԴՈՒԱՐԳ » ՄԻՀՐՈՆ (ԽՐԱԺԱՐԵԱԿ)
ԶԱՐԵՀ » ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ԼԵՒՈՆ » ԳԷՎՕՆԵԱՆ
ԽԱԶԻԿ » ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ
ԿԱՐԱՊԵՏ » ԱԴԱՄԵԱՆ
ՀՐԱՆԴ » ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՅԱԿՈԲ » ԹՈՐՈՍԵԱՆ
 ՅԱՐՈՒԹԻԻՆ » ՊՈՒՐՆԱԶԵԱՆ
 ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖ. ՊԱԼԵԱՆ
 ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ » ԱՐԵԻՆԵԱՆ
 ՊԵՏՐՈՍ ԷՖ. ՅՈՎՀԱՆՆԵԱՆ
 ՎԱՀՐԱՄ » ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ
 ՕՆՆԻԿ » ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՔ

Իզմիս

ՅԱԿՈԲ ԷՖ. ԱՄՊԱՐԵԱՆ (Գործադիր անդամ)
 Ասա-Բազար
 ԴԱԻԻԹ ԷՖ. ԲԱՐՆԱԲԱՍԵԱՆ (Գործադիր անդամ)
 Պիլեհիկ
 ԱՐԱՄ ԷՖ. ԻԿՆԱՏԻՈՍԵԱՆ
 Էսկի-Շեհիր
 ՍԵՐՈՎԵԷ ԷՖ. ՀԱՄԲԻԿԵԱՆ Ասեմապետ
 ԳՍՄԷՐ » ՆՇԱՆ Ասեմապետ
 ԿԱՐԱՊԵՏ » ՏԷՏԷԵԱՆ Վանապետ
 ԱՆԴՐԱՆԻԿ » ՎԱՐԴՈՒԿԵԱՆ (Գործադիր անդամ)
 Գոնիա
 ՅԱԿՈԲ ԷՖ. ՊԱՐՍՍՄԵԱՆ (Առ. ժմ. գործադիր անդամ)

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՈՅ ԱԶԳՅՈՒՏ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
 ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅ ՀԱՅ ՊԱՇՏՈՆԷԻՑ

Ազգագուտ Միութեան Կեդրոնական Դիւանը
 Հայտարար-Փաշայի մէջ 1911 Մայիս 22, Կիրակի
 օրը, իր անդամները ընդհանուր ժողովի հրաւիրե-
 լով հանդերձ, մեծամասնութիւն գոյացած չլիա-
 լով հարկադրուեցաւ երկրորդ անգամ նիստի հրա-
 ւիրել՝ 1911 Յունիս 9/22, Հինգշաբթի իրիկունս:
 Ատեանը բացուեցաւ ժամը 5¹/₂ին (Ը. Ե.) ներկայ
 էին 73 անդամներ, նախապէս պատրաստուած
 օրակարգին համաձայն նա. ընտրեց իր առժամ-
 եայ ղեւանը, Ատենապետ անուանելով Տ. Յ.
 Պալեան և Ատենադպիր Տ. Հմ. Մատթէոսեան:
 Հրաժարեալ Դիւանի ատենադպիր Տիար Լեւոն
 Պապօսեան կարգաց իրենց միամեայ գործունէու-
 թեան տեղեկագիրը և կատարուած բոլոր գոր-
 ծառնութեանց մանրամասն հաշուետուութիւնը:

Ժողովը անցաւ կանոնադր՝ կարգ մը բարեփոխելի յօդուածներու քննութեան խնդրոյն և ներկայացուած երկու առաջարկներէն . այսինքն Ա. Նախ ընդհ. Ժողովի մէջ քննել խնդիրը և Բ. յանձնաժողով մը կազմել որ քննէ ամբողջ կանոնագիրը և կարեւոր բարեփոխումները առաջարկէ ընդհանուր ժողովի ի քննութիւն և ի վաւերացում . մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ այս վերջին առաջարկը : Ժողովը քուէի միջոցաւ ձեռնարկեց յանձնաժողովի անդամներու ընտրութեան և ընտրեց .

- Տեարք՝ 1. Լեւոն Պապօնեան
2. Հրաչեայ Տէրոսկի
3. Լեւոն Փափաղեան
4. Միհրան Հէօքէօլէկեան
5. Լեւոն Գէվօնեան

Յետոյ ժողովը սկսաւ Կեդրոնական նոր Դիւանի անդամներու քուէնամարի գործողութեան և քուէից մեծամասնութեամբ ընտրուեցան .

1. Անտոն էֆ. Թարաք, Պատուակալ Նախագահ .
2. Յարութիւն էֆ. Ոսկեան . 79 քուէ, Ատենապետ .
3. Գէորգ էֆ. Քէրէսթէճեան 64 քուէ, Դեր-Ատենապետ .
4. Լեւոն էֆ. Պապօնեան, 57 քուէ, Ատենապետ .
5. Լեւոն էֆ. Փափաղեան, 70 քուէ, Հաշուակալ .
6. Կարապետ էֆ. Աղատի, 77 քուէ, Գանձապետ .

Վերոյիշեալ ընտրութեանց արդիւնքը ընդհանուր ժողովը ծափահարութեամբ ընդունեց՝ սակայն Ոսկեան էֆ. իր ծանրածանր զբաղումներուն պատճառաւ հրաժարեցաւ և պնդեց իր հրաժարականին վրայ . հրաժարեցաւ նաև Քէրէսթէճեան էֆ. : Ատենապետը Լեւոն էֆ. Պապօնեան մէջ բերելով Սղդ. Միութեան հիմնարկութիւնն ի վեր անդադար գործօն դեր մը ստանձնած ըլլալը , շնորհակալութիւն յայտնելով ընդհանուր ժողովի իր մասին արտայայտած վստահութեան համար , անդառնալի կերպով ներկայացուց իր հրաժարականը :

Հակառակ Ոսկեան , Քէրէսթէճեան և Պապօնեան էֆ. ներու իրենց հրաժարման մասին մինչեւ վերջը պնդելնուն , ընդհանուր ժողովը միաձայն հաւանութեամբ բայարձակապէս մերժեց զանոնք և խնդրեց որ ղէթ առժամապէս շարունակեն անոնք իրենց պաշտօնը :

Օրը արդէն տարածամած ըլլալով Ատենան փակուեցաւ ժամը 9 1/2 ին :

Ի դիմաց առժամեայ դիւանի
Ընդհ. Ժողովոյ

Ազգօգուտ Միութեան

Ասենապետ
ՀՄ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

Ասենապետ
ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՍ ՊԱՆԵԱՆ

ԱԶԳՕԳՈՒՏ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

ՆՐԱՐՈՐԳ ՆԻՍ

9/22 Յունիս 1911

ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Ընտրութիւն Ընդհ. ժողովի Դիւանի .
2. Տեղեկագիր և 11 Մարտ 1910 — 22 Յունիս 1911 տարեշրջանի հաշուեկշիռի վաւերացում :
3. Առաջարկութիւն կանոնադրի բարեփոխութեանց .
4. Հանրագիր-առաջարկ ի մասին նիւթական աւելցութեան ռուսահայ կալանաւորներու :
5. Ընտրութիւն Կեդրոնական դիւանի :

— 9 —

Այսօր , Հինգշաբթի 9/22 Յնս. 1911 , ժամը 5ին (Ը . Ե .) ի Հալապ-Փաշա , Անատոլիոյ օսմ . երկաթուղւոյ Աղզօղլու Միւլթեան ընդհ. ժողովը իր տարեկան նիստը գումարեց կանոնադրի 19րդ յօդուածի արամադրութեան համաձայն եղած հրաւերին վրայ :

Դիւանը առժամայէն կազմուեցաւ հետեւեալ կերպով

Ատենապետ Տիար Յովհաննէս Պալեան

Ատենադպիր » Հմա եակ Մատթէոսեան

Քուէախոյզ Տեարք Հրաչեայ Տէրոսկի , Լեւոն Գեղօնեան , Հրանդ Յովհաննէսեան , Յովհաննէս Արեւեան , Վահան Մեծա ուրեան , Մինչեան Հէօքէլէքեան , Մանուկ Էլմասեան :

Ժողովը օրինաւորապէս հրաւիրուած է և գումարուած ըլլալով , ըստ կանոնադրի 19րդ յօդուածին , հրաժարեալ դիւանի ատենապետ Ոսկեան էջ . կը հրաւիրէ Ատենադպիր Լեւոն էջ . Պապօնեանը կարգաւ Կեդրոնական Դիւանի տարեկան տեղեկագիրը և 1910-1911 տարեշրջանի հաշիւները :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԱԶԳՕԳՈՒՏ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Միութեանս ընդհանուր ժողովը, իր կանոնադրի 19րդ յօդուածի տրամադրութեան համաձայն պարտ էր իր տարեկան ընդհ. ժողովը գումարել 1911 Մարտ 11ին (ն. Տ.)

Կանոնադրին նախատեսած պայմանաժամեր թէև լրացած է 2 ամիսէ ի վեր՝ սակայն Կեդրոնական Դիւանս իր ձեռնարկած վերակազմութեան գործը աւարտելու և մանաւանդ Օսմ. Սահմանադրական Պետութենէն Ազգօգուտին պաշտօնական վաւերացումը ձեռք ձգելու համար անհրաժեշտ նկատեց այն երկարաձգումը և զոր սաացանք զեռ քանի մը օրեր առաջ :

Նախ և առաջ պէտք կ'ըզանք յիշել այն պարագաները որոնց մէջ Ազգօգուտ Միութեան վարչութիւնը յանձնուեցաւ մեզի, առանց ծանրանա-

— 11 —

լու մանրամասնութեանց վրայ, անցողակի յիշենք այն ցաւալի դիւրիմացութիւնները միութեան անդամներու մէջ, որ պատճառ եղած էին ի՞նչ ի՞նչ անկարգութեանց որոնց ուղղակի արդիւնք ըլլալով դժբաղդաբար Միութիւնը շատ տուժած էր և հեռի էր փայլուն վիճակ մը ունենալէ :

Հետեւորար մեր առաջին գործը եղաւ նախ այն թիւրիմացութիւնները և անձնական երկպառակու-թիւնները բառնալ և բերել բոլոր անդամները ի համերաշխութիւն գործելու համար իբրեւ մի մարմին ի նպաստ ազգօգուտի գործունէութեան .

Ըստ որում հիմնական վերակազմութեան մը պէտքը անհրաժեշտ տեսնւք, վերակազմութիւն՝ որ մեծ ճիւղերու և անդու աշխատութիւններու կը կարօտէր, որուն տուինք մեր ամբողջ ուժը և որ զբաղեցուց զմեզ զրեթէ ամբողջ մեր շքանին մէջ : Աւելցուցէք նաև ասոնց վրայ Միութեան ընթացիկ գործաւնութիւնները բացայայտ պիտի տեսնէք թէ ի՞նչ աստիճան կընձուտ վիճակի մը մէջ գտնուեցանք մեր պաշտօնաւարութեան առաջին օրերուն : Սակայն այսօր կրնանք բերելութեամբ յայտարարել թէ բարեբաղդաբար յաջողեցանք մեր այս դժուարին գործին մէջ և կը հուսնանք զիււանէն, որտի անհուն բերելութեամբ և խզճի կատարեալ հանդարտութեամբ :

Կեդրոնական Գիւմար իր պարտքը լրացնելու և կը համարձակինք, ազնիւ Պաշտօնաւարներ, այսօր Զեղի աւետելու թէ «Ազգօգուտ Միութիւնը» վերահաստատուած է տնօր հիմերու վրայ, տնօր ապագան ապահովուած է և մենք ուրախ ենք հաստատելու որ մեր ամենուրեք սրտին շատ մօտիկ եղաւ Ազգօգուտը յառաջդիմութեան խոստմնալից ճամբուն մէջ կը գտնուի: Բայց ինչ որ ալ ըլլայ՝ ստույգ է և մենք ասիկա հաճօքով կը խոստովանինք թէ, մեր պաշտօնավարութեան առաջին օրէն սկսեալ, դիւանս ըրաւ ինչ որ կարելի էր և երբեմն փորձեց իսկ ընել անկարելին՝ արդարացնելու համար իր կոչումը ինչպէս և յոյսերը որ իր վրայ դրուած էին: Եւ ասիկա անտարակոյս, չնորձիւ աշն բարեհաճ ընդունելութեան՝ զոր Միութիւնս գտաւ բոլոր մեր պաշտօնէութեան կողմէ: Ինչպէս նաեւ աշն վեհանձն օժանդակութեան զոր Միութեանս Իգմբտի, Առաքազարի, Պիլէճիկի, Էսկի-Շէճիկի և Գօնիայի մասնաճիւղերը չի զլացան իրեն:

Իսկիւտարի Միութեամբութիւնը միշտ համակրանքով վերաբերուեցաւ Միութեան հանդէպ, և ատոր թանկագին ապացոյցը առաւ, հաստատելով անոր կանոնադիրը և ճանչնալով մեր ձեռնարկին հանրային օգտակարութիւնը:

Կ. Պոլսոյ նախորդ Պատրիարք՝ Գուրեան Արքեպիսկոպոս իր բոլոր Պատրիարքութեան շրջանին հաճեցաւ միշտ համակցի վերաբերում մը արտայայտել և իր օրհնութիւններով յաճախ քաջալերել Միութիւնս:

Նոյնպէս, բարենպաստել ընկերութիւններ և հաստատութիւններ համակցի զգացումներով միութեանս գործունէութիւնը գնահատելով առաջարկներ բերին իրենց ի նպաստ նիւթական օժանդակութիւններ խնդրելով, սակայն Միութիւնս միշտ իւր նախաձեռնութեան յետամուտ ստիպուեցաւ մերժել զանոնք, իւր սրոյ ծրագրին և առաջադրուած նպատակին միայն տրամադրելու համար իւր հատոյթները, սակայն անցողակի կը փութանք միշտ թէ յաճախ բարեսիրական ձեռնարկութիւններու ի նպաստ օգնութիւններ կ'առաջարկուի, և դիւանս բնականաբար միշտ չկարենալով մերժել և ո'չ ալ մշտութեան անտուկին վերադրել զանոնք կ'ստիպուի ինքն անձնապէս ստանձնել: Տեղական մասնուն ալ ի'նչ ինչ առիթներու մէջ մասնանշեց և ի վեր հանեց միութեանս կարեւորութիւնը և օգտակարութիւնը և հաճօքալատօրէն օրը օրին հրատարակեցին Ազգօգուտին վերաբերեալ բոլոր տեղեկութիւնները և այսպէսով կրցան երկաթուղւոյ ընդհանուր հայ-պաշտօնէութեան ուշադրու-

թիւններն հրաւիրել մեր բարեփրակման և նուիրական ձեռնարկին վրայ :

Կեդրոնական դիւանս չէ կարող իրեն յայտնուած թանկագին գնահատումներուն այս համարատուութեան մէջ, լրութեամբ անցնիլ այն ջերմ լինարերութիւն և համակիր տրամադրութիւններուն, զոր ցոյց տուին իրեն բոլոր հայ պաշտօնէութիւնը : Ահա ատոր բացայայտ արագացը :

Ազգօգուտի Վարչութիւնը մեղի յանձնուած պահուն, Միութիւնս ունէր 252 մշարող անդամներ միայն, ներկայ շրջանին տեղւոյն 96 նոր անդամներ 427 դրուշ նոր ամսավճարներով : Հետեւաբար այժմ միութեան մասնակցողներուն թիւը կը բարձրանայ 348ի :

Ամսավճարներու գանձմանց կանոնաւորութեան համար անհրաժեշտ նկատուցինք «Հաշուեցուցակներու դրութիւնը» որ շատ արդիւնաւոր եղաւ, ինչպէս նաեւ յաջողեցանք 4% տոկոսով միութեանս հատոյթները գերմանական դրամատան մէջ ի պահ գնել Ազգօգուտ միութեան անուամբ, ուրիշ ներկայ շրջանի մէջ գրիթէ 7 օսմ. ոսկւոյ շահ մը գոյացաւ :

Ամեն. Տ. Դուրեան Սրբազան Պատրիարքի մատնաւոր հրաւերին վրայ անցեալ Մայիս 24ին Ազգ. Սահմանադրութեան յիսնամեայ յօդեւինի օրը Ազգօգուտ Միութիւնը պաշտօնապէս ներկայացուելով 5 օսմ. ոսկւոյ նուիրատուութիւն մը ըրաւ, Ազգ. սրբանոցի ի նպատակ :

ԲԱՑՈՒՄ

ԱԶԳՕԳՈՒՏ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

ԿԵԼԻԷ-ԿԻՒԶԱՆԻ ՄԷՋ (ՍԱՍՈՒՆ)

Անցեալ 1910 Մայիս ամսոյ մէջ միութիւնս բարեբաղդութիւնը ունեցաւ իր անուամբ Կելիէ-Կիւզանի մէջ նախակրթարանի մը հիմնարկութիւնը ողջունելու, 30 օսմ. ոսկւոյ տարեթոշակով մը :

Նախորդ դիւանի կողմէ սկզբամբ ընդունուած այս գաղափարին մեր կողմէ գործածութեանը առթիւ ընդունեցանք բաղմաթիւ գնահատական նամակներ, մեր մասնաճիւղներուն անդամներուն պաշտօնական մարմիններու կողմէ :

Մեր այս կարեւոր ձեռնարկը բնականաբար չէր կրնար անտարբեր ձգել մեր հեռաւոր պաշտօնակիցները, որ դէպի մեր Ազգօգուտը իրենց տածած սէրն ու անձնուիրութիւնները կրկնապատկեցին :

Կելիէ-Կիւզանի մեր դպրոցին առաջին տարեշրջանի տեղեկագիրը, ստորագրուած Մուշի ընդհ. վանահայր և առաջնորդ Գեր. Տէր Ներսէս Սրբազան եպսկ. Խարախանեանի և ընդհ. աւուս Պ. Ս.

Սիմէոն Զաւարեանի կողմէ, մեր վերջին նիստին մէջ մասնաւոր ուսումնասիրութեան առարկայ ըլլալով՝ որոշուեցաւ մեր Ատարազարի մասնաձիւղին վարիչ գործադիր անդամ Տիար Դաւիթ Բաբնաբասեանի ղեկի Մուշ ճամբորդութենէն օգտուելով՝ Ազգօգուտի պատուիրակ նշանակել զինքը, հարկաւոր ուսումնասիրութիւնները տեղւոյն վրայ կատարելու և անխիջական կարգադրութիւնները ընելու կրկնակ պաշտօններով, աւելի զարկ մը կարենալ տալու համար մեր այս կրթական գործին:

Միութիւնս իր հիմնարկութենէն ի վեր բանապետական բէթիմին ուղղակի և ականաւոր տրոփանքը եղող աղետաւորներու, սովեալներու և կարօտեալներու պէտքերուն փութը ու աննշան գոհացում մը տալու մտահոգութեամբ միայն կրցած էր զրազիլ, այս՝, մեր Ազգօգուտը ևս Կիլիկիոյ հաղաբաւոր աղետաւորներու աղիխարշ թշուառութենէն փութը մաս մը պահել մը ամուշելու համար փութացած էր իր ամբողջ պատրաստ զրամը տրամադրել և մնտուելը պարտել, սակայն և այնպէս մեր գործը տարբեր պաշտօն մը ունէր կատարելիք, և տարբեր կողում մը՝ հայ յետամնաց դասակարգերուն գործնական դաստիարակութիւն մը

կարենալ տալու, հողագործութեան նոր գիտելիքներուն ընտելացնելու և գործնականին մէջ անոնց հայթայթելով գործիքներ, լծկան կենդանի ևն.:

Ազգօգուտ Միութիւնը իր 6 Յուլիսի նստին մէջ իրագործեց իւր վերոյիշեալ նպատակներէն մին նաև նկատողութեան առնելով Գեր. պատրիարքական փոխանորդ հօր 1924 թիւ պաշտօնագիրն և Մուշի օամ. երեսփոխան Գեղամ Էֆ.ի յանձնարարքին. 6 օամ. ոսկի արժէքով լծկան կենդանի նուիրելով Սասնոյ, Տալուրիկի էգ ու տուն գլւղէն Տօնօ Սուքիասեանի: Այս Մշեցի քաջարի երիտասարդը սակայն ամիսներէ ի վեր անյայտ գտնուելուն պատճառաւ սոյն որոշումը չէր կրցած գործադրուիլ: Սակայն վերջին պահուն ազգ. պատրիարքարանի պաշտօնագրոյն համաձայն յիշեալը իրեան ելած ըլլալով, որոշուեցաւ կարեւորն ընդփոյթ գործադրել:

1921 թ. Մեր 16 Օգոստոսի 1910 նստին մէջ, Միութիւնս իւր պաշտպանութեան տակ առաւ Հանցի, ջարդէ մազապուր ազատած, ի հօրէ և ի մօրէ որը, Ուզունեան Սիմօն անուն, 18 տարեկան պատանին, յանձնարարեալ օամ. գեղարուեստից վարժարանի ներքին տեսչութեան և Արմաշու դպրեմանուց ներքին անօրէն և Արարիկի Սուաջնորդ Գեր. Գարեգին Մ. Վրդ. Խաչատուրեանի կողմէ:

Սակայն դժբաղդաբար, խեղճ խոստմնալից որբ պատանին, հազիւ Ազգօգուտի թեւարկութիւնը ընդունած անբուժելի հիւանդութեան մը զոհ գնաց։ Տարաբաղդ Ուղունեանի յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Ս. Փրկչի մատրան մէջ, կեդրոնական դիւանի անդամոց ներկայութեան։

Ասոնցմէ զատ Միութիւնս խորհրդակից անդամ Տիար Յովհաննէս Պալեանի առաջարկութեան վրայ զաւառացի կարօտ ուսանողներու ի նպաստ հիմնուած ֆօնտին քուէարկեց 10 օսմ. ոսկւոյ մը անուագ նուէր մը, իսկ բարեգործականի նախաձեռնութեամբ հիմնուելիք վարժապետանոցի ի նպաստ տարեկան 15 օսմ. ոսկւոյ գումար մը։

Փորձառութիւնը մեզի ցոյց տուած ըլլալով թէ օգտակար պիտի ըլլայ մեր կանոնագրի քանի մը յօդուածները բարեփոխել, դիւանս յետ խորհրդակցութեան կ'ենթարկէ սոյն փոփոխութիւնները զոր կ'առաջարկուի յօդ. 1. Բ. պարբ., Գ. պարբ. 2, 3, 4, 10, 11, 13, 17, 19, 20, 26, 27, 28, 30, 32, 35, 37 ևն. յօդուածներուն համար և որոնց մասին պատրաստ ենք Ձեզի տալու ուղուած բացատրութիւնները։

Իսկ 24րդ յօդուածը ջնջուած է կառավարութեան կողմէ։

Վերջացնելէ առաջ այս տեղեկագիրը, արժան կը դատենք հետեւեալ հաշուեկշիռը ներկայացնել Ձեզ, որպէս զի մանրամասնօրէն գիտակցութիւնը ունենաք ցարդ հաւքուած գումարներու ելեւմուտքին։

ՀԱՇՈՒՆԵԿՇԻՌ ԱԶԳ

ՄՈՒՑՔ	դաժնական արժար
Նախորդ շրջանէ պատրաստ դրամ	10,723.75
Ամսաւճարներէ	19,288.50
Մասնաւոր նուիրատուութիւններէ	353
«Ապտիւլ Համլտ Բ. զրքի վաճառումէ	114
Նախորդ դիւանի օրով կազմակերպուած վիճակահանութիւնէ դանձուած	314
Տոկոս	325
Եալովայի դաշտահանդէսէն	1,433
Ընթացիկ հաշիւ (պահանջք)	1,306
Դրամական տարբ. չափ	3.25
Դոււմար	33,861
	=====

ՄՈՒՑՔ

ԵԼՔ

ՕԳՈՒՏ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԵԼՔ	դաժնական արժար
Կելիէ-Կիւղանի վարժ. Ա. տարեթոշակը	3,240
Նպաստ ազգ. որբանոցի	540
Նպաստ ֆօնտին	1,080
Որբ ուսանող Սիմօն Ուղուհեանի հմր.	403
Դիւանական ծախք	752.50
Ընթացիկ հաշիւ (պահանջք)	1,293
Տէօյ Պանքի վճարուած դրօշմա- թուղթ Էն. :	17.25
Դոււմար	7,325.75
Պատրաստ դրամ	26,535.25
	=====
	33,861.—
	=====

33,861.—

7,325.75

Ի դիմաց Ազգ. Միության
հրաժարեալ դիւանին
Ասեմադպիր Ասեմապետ
ԼԵՒՈՆ ՊԱՊՈՆԵԱՆ ԹԱՐՈՒԹԻՒՆ ՈՍԿԵԱՆ

ԿԵՂԻՔ-ԿԻՆՊԱՆԻ մԵՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԸ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՏԻԱՐ ԴԱԻԹ ԲԱՐՆԱԲԱՍԵԱՆԻ

Որուն պատժոն յանձնուեցաւ կեդր. դիւանիս կողմէ
իբրեւ «Ազգագուս»ի պատուիրակ՝ այցելել Կելիէ-
Կիւղան եւ տեղական ֆննութեամբ մի ստուգել մեր
վարժարանին իսկական կացութիւնը :

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԴԻԻԱՆ ԱԶԳ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅՏԱՐ-ՓԱՇԱ.

Յարգելի քնկերներ ,

Յուշիս մէկին ազնիւ ընկերի մը հետ հասայ
Կելիէ-Կիւղան : Կելին՝ ժողովուրդին բառաբարով ,
կը գտնուի Սասունի կեդրոնը Հանսոք . Կէքի ու
ծովաւար լեռներու ստորոտը : Մօտիկ 250 տունէ
կը բաղկանայ , ամէնքն ալ ցիր ու ցան ու զուրկ

հաղորդակցութեան պարզ միջոցներէ : Բնակիչները անօրինակ չքաւորութեան մէջն են ու կ'ապրին կորեկով : Անոնց արտերը այս տարի սովորական հեղեղով մը ամբողջ իրենց ցանքը կորուսին : Այս կացութեան մէջ իսկ ես զանոնք տեսայ հպարտ ու չի յոգնող : Անոնք ինձ պտտցուցին պարծանքով գերեզմանները իրենց այն քաջ որդիներուն որոնք հանգիստ կը ննջեն իրենց քովը , Հրայրի , Սերոբ փաշայի սուրբ հողակոյտին շուրջ : Սասնոյ ո'չ մէկ ժողովուրդ այնքան կռուած , թալանուած ու հալածուած եղած է որքան Կելին : Անոնք պատմեցին ինձի իրենց կռիւի հեքեաթներուն ամենէն գողարիկները ուր ամէն տուն իր կարմիր արիւնը թափեր էր Հանսոքի կատարը : Կելին սակայն այսօր անօթի է : Անոր սենեակի չափ ժայռուտ արտերը ոչինչ կ'արտադրեն :

Տեսայ և մեր դպրոցը փոքրիկ տան մը մէջ , գիւղին կեդրոնը , ժամուն՝ գրեթէ կից : Տղաք արդէն 15 օր առաջ իրենց քննութիւնները տուած ու մեկնած էին սարերը իրենց ոչխարներուն քով : Մեծ ջանքերով կրցանք հաւաքել տասնեակ մը աշակերտներ անոնց դաստիարակման աշխատութիւնները զնահատելու համար : Աղգօգուտի իւրաքանչիւր անհատ որ իր լուծայով մասնակցած է մեր այս ազգանուէր գործին , արդարեւ հպարտութիւն

մը պիտի զգայ տեսնելով այդ փոքրիկները որոնք յստակ կը խօսին , կը կարդան ու կ'երգեն խանդով երգերն իրենց կռուող ու ազատութեան համար մեռնող հայրերուն . Նա ինքս չնորհակալ եմ Պատուական Դիւանիդ վայելելով կուշտ այդ հաճոյքը՝ այդ տղաք երեք տարի առաջ այբուբէնի առաջին գիրն անգամ չէին ճանչնար ու այսօր ամբողջ գիւղին մէջ այդ պզտիկներն են որ միայն կարդացող դասակարգը կը կազմեն :

Դպրոցական երեք տարուան չրջանները սակայն առհասարակ միջակ կանոնաւորութեան մը մէջ անցան սա հետեւեալ պատճառներով .

Առաջին , դպրոցական պիտոյք՝ ըլլան թուղթ ու դասագիրք միշտ անբաւական եղած են հակառակ մեր լայն պիւտճէին : Մեր դպրոցը ապրած է հեռի գլինքը նամոդ ու հոգացող աչքէն , ու Սրբազանը և Պարոն Զաւարեանը խնամքի դոյզն բաժին մը միայն ստանձնէր են ու ըրեր . Դասատուն բնակեր է դպրոցէն մէկ ժամ հեռի ու սաստիկ տեղացող ձիւնին պատճառով իրեն անկարելի է եղեր ամիսով դպրոց գալը : Հոս ուղղամտութեան համար պարտիմ Զեղ հաղորդել նաև ժողովուրդին զանգատները վարժապետին մասին , որ հեռի ամէն տեսակ contrôle , վարեր է մեր դըպրոցը՝ ինչպէս իր խելքը , քէյֆը իրեն թեկադրեր են :

Երկրորդ՝ բայց մեծագոյն պատճառը Կելիի գիրքն է։ Երեսուն ոսկիով բացած մեր դպրոցը եթէ չինուած ըլլար դաշտին մէջ, այսօր մենք խիստ կանոնաւոր ու յառաջադէմ դպրոց մը ունեցած պիտի ըլլայինք։ Կելիի գիրքերը շինուած են Սասունի ամենէն մեծ լեռնաշղթաներուն, Հանտոքի ու բուն Կելիի լեռներուն կողքին վրայ, ցիրուցան ու իրարմէ հեռի, անանկ որ ձմրան՝ պզտիկներուն բացարձակապէս անկարելի է փութին պատճառով մէկ տունէն միւսը երթալը։ Զմեռը՝ գաւառի ու սանտուղիէն բուն շրջանը կ'անցնի այսպէս, իսկ գարունը ու ամառը հայրերը քիչ բացառութեամբ դպրոցէն կը հանեն իրենց տղաքները գանոնք հասող ընելու համար։

Երրորդ պատճառը՝ մեր զրկած դրամին լիովին իր բուն նպատակին չգործածուիլն է։ Մեր զրկած դրամը յանձնուեր է Սրբազանի միջոցաւ տեղւոյն Ուսումնի. Խորհուրդին, ուրիշ Պ, Զաւարեան հաներ է միայն վարժապետին ամսականը։

Զորրորդ՝ անիրաւութեամբ ըսենք և հակառակ Կելիի բազմակարօտ պէտքին Մշոյ գործող մարմինները զրկեր են Կելին այլ տեղերէ զրկուած Սասնոյ անունով նուիրատուութենէն, որոնք եթէ միանային մեր մեծ պիւտճէին լաւագոյն և դրական արդիւնքներ կարելի պիտի ըլլար յուսալ։ Այս

ակնյայտնի պատճառներէն յետոյ պիտի խնդրէի Պատ. Դիւանէդ որ հաճի մի քիչ յուշածել այն հետագայ դարմանումի միջոցներուն վրայ զոր հիմա խոնարհաբար պիտի առաջարկեմ։

Ինձ այսպէս կը թուի թէ պէտք է անցնիլ անցնող շրջաններուն վրայ, որովհետեւ հետապնդելու մեր իրաւունքին մէջ անկարողութիւն կայ։ Ասոր պատճառը մասամբ ալ Պատ. Դիւանդ է որ չէ հաստատած կանխամտածութեամբ ամսական կամ գէթ եռամսեայ contrôleի դրութիւն մը քիչ մը աւելի մօտէն տեսնելու եղածն ու տնօրինելու կարիքը։

Պէտք է այո՛ և այս իմ ամբողջ քննութեանս արդիւնքն է ազատել մեր դպրոցը ազգային գործերու խողովակէն։ Դպրոցը պէտք է ո՛չ մէկ վերին կապ ունենայ Մշոյ քաղքին հետ որ Կելիէն հեռի է գրեթէ երկու օր և ուր երթալու համար մաքդ մը զօրաւոր կամք ու նպաստակ ունենալու է, որովհետեւ Սասնոյ ձամբան բոլորովին լեռնոտ է։ Երկու օր քայեցի ես լեռներու մէջ որոնց իւրաքանչիւրին կատարը ելնելը ու իջնելը վեց ժամ կը տեւէ։

Կազմեցի ես տեղական կարեւոր անձնաւորութենէն մասնախումբ մը, որ պիտի հսկէ դպրոցին ընդհանուր գործերուն։ Այս մարմինը իր մէջէն

իսկ ընտրեց Պարոն Կարապետ Աւետիսեանը իբր տեսուչ դպրոցին ու պատասխանատու հանդէպ այդ տեղական մարմնոյն և Կեդր. Պատ. Դիւանիդ: Ուրեմն կարելի է Ազգագուտի ամբողջ թղթակցութիւնք ու դրամական հաշիւ կարգադրել յիշեալ ուղղամիտ պարոնին հետ որ ամբողջ դպրոցին ուսումնական ու յարակից հոգերը անձնուիրաբար խոստացաւ ստանձնել:

Հեռուէն Պատ. Դիւանդ հակահսկողութեան լայն ու սիւթէմաթիք բաժին մը ունենալու է գործերը տնօրինելու ու վարելու: Պարտի նըշանակել Տեսուչի ու Մասնախումբին փոխադարձ պարտականութիւնները Դիւանիդ հանդէպ և այս միշտ գրաւոր պայմանագրութեան ձեւով: Դարմանի երկրորդ միջոցը դէթ կէս գիշերօթիկ դպրոց մը հաստատելու մէջ կը կայանայ: Ասոր համար Պատ. Դիւանդ պէտք է ձեռք ձեռքի տայ աշակերտներուն հայրերուն պիտաձէն բարձրացնելու համար: Կելիի կեդրոնական գիւղի հայրեր խոստացան իրենց տուններուն մէջ բաժնել ազգակցական կապով հեռաւոր գիւղերու աշակերտները: Միութիւնը իր կողմէն պարտի դպրոցին բարձրագոյն նպատակը աչքի առջեւ ունենալով իր 30 ոսկիին վրան յաւելում մը ընել:

Գալով դպրոցական չէնքին խնդրոյն կարեւոր

է յատուկ ու լայն դպրոց մը ունենալ երկու յարակից սենեակներով դասատուին համար: Ասոր համար աւելի ծախքի տեղը չկայ, միայն զօրաւոր կերպով պէտք է դիմում ըլլուի Մշոյ Առաջնորդարանի, որ ընդհուպ սկսի Սասնոյ 20 դպրոցներու շինութիւնը, որոնց մէջ Կելիի դպրոցն ալ նշանակուած է:

Լմեցնելէ առաջ կ'ուզեմ Ձեզ հաղորդել ամբողջ Կելիի բնակիչներուն անկեղծ շնորհակալիքը զիրենք Ձեր հովանիին ու շնորհքին մէջ առած ըլլալունդ համար: Անոնք ամէնքն ալ իրենց որդիներուն կը սորվեցնեն աղօթել ու երախտապարտ ըլլալ այն ազնիւ ու բարեսէր պարոններուն, որք իրենց մարդ ըլլալուն պատճառ կ'ըլլան:

Դ. ԲԱՌՆԱԲԱՍԾԱՆ

ՍԵԼ ԾՈՒԼ-BUCORINA

vis-à-vis Cavak

9 0գոսոս 1911

V

2013

16326

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0050052

Կելիե-Կիւզանի մեր վարժարանին
սուղիւն աշակերտներ